

Изпитни материали – I кръг (V клас)

ДИКТОВКА

Откъс от книгата „Ян Бибиян (Невероятните приключения на едно хлапе)“,

Елин Пелин

Какво можеше да прави тук Ян Бибиян? Обкръжи го пак страшната тишина. Той се приближи до голямата книга и прочете заглавието ѝ. С големи златни букви върху сребърната подвързия, обсипана с брилянти, бисери и всякакви безценни камъни, пишеше: „Аз съм книгата на живота“, а под това заглавие пишеше по-ситно: „Който ме чете — не ожаднява, който ме изучи — не огладнява“.

И той отвори голямата книга и се зачете. Най-първо се почуди на странното писмо. Буквите в тая книга бяха малки живи човечета, които, наредени едно до друго, образуваха думи, редове и страници. Всички тия малки човечета бяха хубави, весели и облечени в разноцветни, пъстри облекла. Някои от тях се смееха, други плачеха, трети се плезеха, четвърти се блещеха. При все това Ян Бибиян разбираше тия букви, това писмо му се хареса, всяко от тия човечета му стана познато.

Отначало четеше тихо, наум, после почна шепнешком и най-после гласно.

В тая книга бяха написани чудни приказки. В нея се разправяше за живота на разни хора от всички времена, от всички страни, от всички народи и от всички раси. Тук се разправяше за вечната борба на хората с природата, за техния вечен труд да изкарат прехраната си, да се издигнат, да станат по-богати и по-добри. Тия приказки бяха толкова увлекателни, че Ян Бибиян четеше неуморно, без да вдигне глава.

Колко време чете Ян Бибиян тая грамадна книга, той не можа да разбере, защото не знаеше кога е ден, кога е нощ. При това той толкова се увлече в нея, че не усети как хвъркна времето. Когато прочете последната страница, книгата изчезна, като че никога не е била тук.

Ян Бибиян се ободри. Страхът, който го беше обзел, като попадна тук, му премина и душата му се изпълни с надежда.

От книгата той беше разбрал, че човек, каквито грешки и да прави в живота, може да ги поправи, стига да има воля и смелост. Каквото зло и да се случи на човека, той може да се бори с него и да го надделее.

Няма тежко положение, от което не може да се излезе, стига да има човек смелост и постоянство да се бори със злото и с пречките и да върви напред всякога смел, всякога горд, всякога пълен с надежда.

Ян Бибиян тогава се изправи. Като се погледна в огледалната стена, той видя, че е пораснал с десетина сантиметра.

Прочетете внимателно текста на диктовката. Разгледайте въпросите и оформете отговорите си в две-три изречения.

1. Какво съдържа книгата на живота? Какво може да ни даде тя?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
..

2. Защо този, който изучава чудната книга, не огладнява?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
....

3. Защо Ян Бибиян пораста, след като прочита книгата?

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

Изпитни материали – I кръг (VI-VII клас)

ДИКТОВКА

Откъс от разказа „В един есенен ден по шосето“, Павел Вежинов

Най-после бурята като че ли попремина. Отново запалих мотора. Беше позакъсняла септемврийска буря, но пълна с грохот и трясъци. Познавах тия бури в кънтящото Искърско дефиле, някога ги обичах.

Не бях изминал може би и два километра, когато за пръв път видях човека, съвсем сам сред околната пустотия. На гърба си носеше мръсна, полупразна раница, която висеше на кръста му като зелена, отбрулена от бурята круша. Наистина преди години често взимах в колата си случайни хора, но отдавна не бях го правил. Не ми се вярваше да съм станал по-равнодушен. Отбих внимателно колата на червеникавия банкет. Обърнах се и му отворих задната врата.

При всички случаи в тоя човек наистина имаше нещо загадъчно. Стори ми се още по-тъжен и унил, очите му разсеяно гледаха някъде през стъклото.

- Внимавайте! - извика той.

Успях само да схвана, че колата излезе от пътя. И изведнъж забелязах изумен, че вместо да се срине в пропастта, колата плавно като птица полетя над бездната. Аз само държах кормилото, тя направи лек завой, почти неусетно прилепи гумите си на пътния асфалт. Един миг стоях като вцепенен. Сън - не, но може би халюцинация?

В тоя миг съвсем бях забравил за човека зад гърба си. И изведнъж чух гласа му, все така спокоен и тих:

- Всичко, което стана, е нормално и истинско...

Известно време пътувахме мълчаливо, но умът ми трескаво работеше. Наистина дори насън през ума ми не би минало, че ще срещна точно такъв представител на звездните светове. Като изминахме тъй стотина метра, аз отново се обадох:

- Всъщност всеки земен човек, какъвто и да е той, тайно в себе си вярва в чудеса...

Изведнъж ме обзе чувство на безнадеждност, аз замълчах. И все пак интересно е колко бързо и лесно човек се примирява с най-необикновените факти, стига веднъж да повярва в тях.

1. Прочетете внимателно текста на диктовката и отговорете с четири-пет изречения на следния въпрос:

Защо всеки човек тайно в себе си вярва в чудеса?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Напишете на кирилица и поставете липсващите препинателни знаци! (Отбелязани са само част от препинателните знаци, а кирилските букви са транслитерирани в съответствие със закона за транслитерацията от 2009 г.)

Na Skakaletsa vse mu se iskashe da si kupi ot kombiniranite sandvichi s shunka i kashkaval. Ama nyama kak da ne poslushash Lamyata. A sled tova dokato si pieshe kafentseto i rafashe sandvichi s kashkaval preкупvachat na stokata mu blagovolyavashe i da go pocherpi (...). Lamyata beshe nisak debel mazh sas zlatni lantsi okolo vrata i s yakite vrazki na bivsh sastezatel po borba svoboden stil v sredna kategoriya s chetiri bronzovi i edin srebaren medal kakto obichashe samiyat toy da iztakva kato ne utochnyavashe ot kakvi tochno sastezaniya sa te.

Skakaletsa obichashe tozi mig – kak otiva pri Lamyata i vadi stokata – himikalki kreditni karti fonokarti edinichni broyki obeci pasporti shofyorski knizhki no nay obichashe miga kogato Lamyata vadeshe ot vatreshnia dzhob na kozhenoto si yake pachkata s pari izvazhda ottam edna banknota ot pet leva i mu ya dava s dumite: Kupi si kafe i sandvich s kashkaval. Skakaletsa otivashe a sled tova kogato se varneshe na masata s kafeto i sandvicha vrashtashe parite ot restoto. Do stotinka. Skakaletsa ne beshe kradets a i da beshe ne bi mu minalo prez uma da krade ot Lamyata. Nikoy ne kradeshe ot nego a Skakaletsa nyamashe da e parviyat deto shteshe da otkradne.

I taka onaya sutrin kogato napravi golemiya udar na svoya zhiivot Skakaletsa se sabudi v tavanskoto pomeshtenie na blok 36 na kvartal Ivan Vazov kadeto ot dve sedmici si beshe ustroil uyutno gnezdentse s izkoruben dyushek i chetirite chanti partsali narichani ot nego drehi.

Оригинален текст:

На Скакалеца все му се искаше да си купи от комбинираните сандвичи с шунка и кашкавал. Ама няма как да не послушаш Ламята. А след това, докато си пиеше кафенцето и ръфаше сандвича с кашкавал, прекупвачът на стоката му благоволяваше и да го почерпи (...). Ламята беше нисък дебел мъж със златни ланци около врата и с яките връзки на бивш състезател по борба свободен стил в средна категория с четири бронзови и един сребърен медал, както обичаше самият той да изтъква, като не уточняваше от какви точно състезания са те.

Скакалеца обичаше този миг - как отива при Ламята и вадя стоката - химикалки, кредитни карти, фонокарти, единични бройки обеци, паспорти,

шофьорски книжки, но най обичаше мига, когато Ламята вадеше от вътрешния джоб на коженото си яке пачката с пари, изважда оттам една банкнота от пет лева и му я дава с думите: "Купи си кафе и сандвич с кашкавал." Скакалеца отиваше, а след това, когато се върнеше на масата с кафето и сандвича, връщаше парите от рестото. До стотинка. Скакалеца не беше крадец, е и да беше, не би му минало през ума да краде от Ламята. Никой не крадеше от него, а Скакалеца нямаше да е първият, дето щеше да открадне.

И така оная сутрин, когато направи големия удар на своя живот, Скакалеца се събуди в таванското помещение на блок 36 на квартал "Иван Вазов", където от две седмици си беше устроил уютно гнезденце с изкорубен дюшек и четирите чанти парцали, наричани от него "дрехи".

Откъс:

Произведение: „Двайсетлеков разказ“

Автор: Стефан Кисъов

3. Текст за работа с чуждици

а) **Напишете текста, като замените чуждиците, идващи от английски език, или с техен аналог (синоним) на български, или с обяснение на значението им! (Думите, които трябва да бъдат заменени, са с удебелен шрифт.) Текст за работа (10 чуждици):**

Пример:

Днес **шернах** в социалната мрежа **месиджа**, който ти ми изпрати.

Днес **споделих** в социалната мрежа **съобщението**, което ти ми изпрати.

Речник:

Шервам: споделям (фейсбук статус или друго чрез бутона „share“)

Месидж: съобщение (от англ. message)

Тежка работа... Буквално. Слязох от кантара и въздъгнах. Май ще трябва да **скипвам** вечерите през следващите няколко седмици, ако искам да съм достатъчно **фит** за морето. И да мина на нещо **по-хелти**. Бях чул за някакъв **инфлуенсър** в интернет преди време и реших да го прегледам. Седнах на компютъра, открих го лесно, явно

беше известен. Всички го **рейтвах** с пет звезди, а той правеше и много **ивенти**. **Фолоунах** го и започнах да му разглеждам клиповете. Доста злословеше по **джънк фуда**, който ядем. Твърдеше, че трябва да наблягаме на суровите плодове и зеленчуци и т.н. Но си имаше **експириънс** човекът. И беше много активен, **ъпдейтваше** си нещата всеки ден.

б) Напишете текста, като замените чуждиците, идващи от руски и турски език, или с техен аналог (синоним) на български, или с обяснение на значението им! (Думите, които трябва да бъдат заменени, са с удебелен шрифт.) Текст за работа (4 чуждици):

Започнах да спазвам съветите му, поне що **се касае** до растителните храни. Идеите му за месото обаче не ми допаднаха съвсем.

Примерно твърдеше, че трябва да се яде само бяло месо. Веднъж споменах това пред **ортака** ми, който тренира редовно и е истински здравеняк. Той се усмихна и ми каза: „Спокойно, и аз, и **аверите** ми не спазваме всичко толкова точно, пък виж как добре изглеждаме.“

Ключ

Текст с българските еквиваленти:

а) Тежка работа... Буквално. Слязох от кантара и въздъхнах. Май ще трябва да пропускам вечерите през следващите няколко седмици, ако искам да съм в достатъчно **добра форма** за морето. И да мина на нещо **по-здравословно**. Бях чул за някакъв **лидер на мнение** в интернет преди време и реших да го прегледам. Седнах на компютъра, открих го лесно, явно беше известен. Всички го **оценявах** с пет звезди, а той правеше и много **събития**. **Последвах** го и започнах да му разглеждам клиповете. Доста злословеше по **боклуците**, които ядем. Твърдеше, че трябва да наблягаме на **пресните сокове**, суровите зеленчуци и т.н. Но си имаше **опит** човекът. И беше много активен, **обновяваше** си нещата всеки ден.

б) Започнах да спазвам съветите му, поне що се отнася до растителните храни. Идеите му за месото обаче не ми допаднаха съвсем. **Например** твърдеше, че трябва да се яде само бяло месо. Веднъж споменах това пред

съдружника ми, който тренира редовно и е истински здравеняк. Той се усмихна и ми каза: „Спокойно, и аз, и **приятелите** ми не спазваме всичко толкова точно, пък виж как добре изглеждаме.“

Речник:

Скипвам – прескачам нещо, което смятам за незначително; пропускам – използва се най-често в интернет (от англ. skip)

Фит – в добра форма, добре изглеждащ (от англ. fit)

Хелти – здравословен (от англ. healthy)

Инфлуенсър – човек, който има силно влияние в социалните мрежи, голям брой последователи, поведението и мнението му винаги е забелязвано и взимано под внимание; лидер на мнение, популярен (от англ. influencer)

Рейтвам – оценявам, подреждам в класация (от англ. rate)

Ивент – събитие (от англ. event)

Фолоувам – следвам (от англ. follow)

Джънк фуд – храна без хранителна стойност или с ограничена хранителна стойност, която съдържа „празни“ калории и вредни съставки; продукти, които се ядат за развлечение, за разсейване на скуката по време на пътуване, пред телевизора или на мач - най-често това са шоколад, бонбони, сладкиши, сладолед, картофен чипс (от англ. junk food, буквално „храна-боклук“)

Експириънс – опит, опитност (от англ. experience)

Ъпдейтвам – актуализирам, осъвременявам, обновявам (от англ. update)

Касае се – засяга, отнася се (от рус. касаться)

Примерно – например (на руски: примерно)

Ортак – съдружник (от тур. ortak)

Авер – приятел (от ар.-тур. havari)